

ข้อสรุปและข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่องการเดินทางที่ของสงฆ์ ผู้วิจัยได้จำกัดขอบเขตวัตถุประสงค์ของการศึกษาอยู่ 5 ประเด็นด้วยกัน คือ

1. เพื่อทราบถึงภูมิหลังของพระภิกษุสามเณรที่เข้ามาศึกษาในระดับชาติ อุดมศึกษาของมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยระหว่างปีการศึกษา 2506 ถึงปี 2515 รวม 10 ปี โดยแยกศึกษาเป็น 2 ลักษณะกล่าว คือ

1.1 ภูมิลำเนาที่พระนิสิตเกิดจากภาคต่าง ๆ

1.2 เปรียบเทียบภูมิลำเนาของพระนิสิตภาคต่าง ๆ

2. เพื่อทราบอาชีพของบิดามารดาพระนิสิตที่เข้าเรียนในระดับชาติอุดมศึกษาของมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ระหว่างปีการศึกษา 2506 ถึงปี 2515

3. กิจกรรมทางสังคมของพระนิสิตในมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

4. จำนวนพระนิสิตที่สำเร็จการศึกษาและทำการศึกษาต่อเพิ่มเติม

5. สถานภาพทางสังคมของพุทธศาสนิกชนที่ลาสิกขาแล้ว

เพื่อให้บรรลุซึ่งจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ ในการศึกษาดังนี้จึงใช้วิธีดำเนินการค้นคว้า และวิจัยดังนี้

ทำการค้นคว้าข้อมูลเบื้องต้นโดยอาศัยเอกสารต่าง ๆ (Documentary Research) จากหน่วยราชการที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ เอกสารส่วนใหญ่ที่ใช้เป็นเอกสารชั้นรอง (Secondary Sources) คือเอกสารที่ได้รับจากการตีพิมพ์เผยแพร่แล้วแต่เป็นผลงานของผู้เรียบเรียงที่น่าเชื่อถือได้ทั้งสิ้น และศึกษาภูมิหลังของพระนิสิตในช่วง 10 ปี

จากพิมพ์ทะเบียนตัวจริง (Primary Sources) พร้อมกับสัมภาษณ์ความถูกต้องกับการใช้แบบสอบถามสำหรับผู้ที่ลาสิกขาแล้ว

สำหรับกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษามี 2 กลุ่มคือ กลุ่มพระภิกษุสามเณรที่ไถ่ลงทะเบียนเป็นนิสิตชั้นบาลีอุดมศึกษาในคณะต่าง ๆ ของมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยระหว่างปีการศึกษา 2506 ถึง 2515 รวม 10 ปี จำนวนทั้งสิ้น 2015 รูป และกลุ่มฆราวาสที่ไถ่ลาสิกขาหลังจากจบได้ปริญญาพุทธศาสตรบัณฑิตไปแล้วจำนวน 54 ราย

การวิเคราะห์ข้อมูล ในการศึกษาเปรียบเทียบภูมิลำเนาเดิมของพระนิสิต ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์เป็นอัตราส่วนร้อยละ และนำเสนอเป็นตารางส่วนร้อยละ ในด้านกิจการทางสังคมของพระนิสิตและสถานภาพทางสังคมของผู้ลาสิกขาแล้ว ใช้การวิเคราะห์ในเนื้อหา (Content Analysis)

ผลการศึกษาที่สำคัญสรุปได้ ดังนี้

1. พระนิสิตที่เข้ามาศึกษาในมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยระหว่างปี พ.ศ. 2506 ถึง ปี พ.ศ. 2515 มีจำนวนทั้งหมด 2015 รูป จากภาคต่าง ๆ ดังนี้

ภาคเหนือ	59 รูป	คิดเป็นอัตราส่วนร้อยละ	2.92
ภาคกลาง	403 รูป	คิดเป็นอัตราส่วนร้อยละ	20.00
ภาคใต้	321 รูป	คิดเป็นอัตราส่วนร้อยละ	15.35
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	1196 รูป	คิดเป็นอัตราส่วนร้อยละ	59.35

นอกจากนี้ยังมีพระนิสิตจากประเทศ ลาว จีน และมาเลเซีย 36 รูป คิดเป็นอัตราส่วนร้อยละ 1.7.78

จากจำนวน 2015 รูปนี้ ได้ทำการสำรวจอาชีพของบิดามารดาพระนิสิตพบว่า มีอาชีพหลัก คือ ประกอบกสิกรรม ซึ่งระบุชัดเจนได้ว่า กสิกรรม หรือ เกษตรกรนี้เป็น

อาชีพเฉพาะด้านการทำงานถึง 1,886 คน ซึ่งคิดเป็นอัตราส่วนถึงร้อยละ 93.59 อาชีพรองลงมาคือ การทำสวน 59 คน เป็นร้อยละ 2.92 อาชีพค้าขาย 40 คน คิดเป็นอัตราส่วนร้อยละ 1.98 อาชีพรับจ้าง 10 คน คิดเป็นอัตราส่วนร้อยละ 0.49 อาชีพทำไร่ 4 คน คิดเป็นอัตราส่วนร้อยละ 0.19 อาชีพประมง 5 คน คิดเป็นอัตราส่วนร้อยละ 0.04 อาชีพช่างไม้ 2 คน คิดเป็นอัตราส่วนร้อยละ 0.25 และไม่ตอบในแบบฟอร์ม ประสงค์ถึงอาชีพอีกจำนวน 8 คน คิดเป็นอัตราส่วนร้อยละ 0.39

2. ผลการศึกษาเปรียบเทียบภูมิสำเนาเดิมของพระภิกษุสามเณรพบว่า จากจำนวน 2015 รูป ในแต่ละปีการศึกษา พระนิสิตมาจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือมากที่สุดเป็นอันดับที่หนึ่ง คิดเป็นอัตราส่วนร้อยละ 59.35 ภาคกลางเป็นอันดับที่สอง คิดเป็นอัตราส่วนร้อยละ 20.00 ภาคใต้เป็นอันดับที่สาม คิดเป็นอัตราส่วนร้อยละ 15.93 และภาคเหนือเป็นอันดับสุดท้ายที่มีอัตราส่วนร้อยละต่ำที่สุด คือ 2.95 ส่วนพระนิสิตจำนวนไม่มากนักคือร้อยละ 1.78 มาจาก ประเทศลาว มาเลเซีย และจีน

3. ผลการศึกษากิจการของพระนิสิตในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสังคม พบว่ามีกิจกรรมอยู่ 8 ประการด้วยกัน คือ

3.1 สำนักธรรมวิจิตร เป็นรายการประจำสำหรับประชาชนโดยทั่วไป มีหน้าที่จัดบรรยายธรรม ปาฐกถา เทศนาและอภิปราย

3.2 จัดตั้งโรงเรียนพุทธศาสนาวินิจฉัย เพื่ออบรมสั่งสอนกุลบุตร กุลธิดาให้ความรู้ทางพระพุทธศาสนา

3.3 จัดพิมพ์นิตยสารออกเผยแพร่ มี 3 ฉบับ คือ พุทธจักร เสียงธรรม เพื่อนใจ

3.4 โครงการปฏิบัติศาสนกิจทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาคตลอดทั้งในต่างประเทศด้วย

3.5 โครงการอบรมพระภิกษุเพื่อส่งเสริมการพัฒนาท้องถิ่น

3.6 งานพระธรรมทูต

3.7 งานพระธรรมจาริก

3.8 สมาคมศิษย์เก่ามหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

4. ผลการศึกษาจำนวนพระที่สำเร็จการศึกษาและพระที่ศึกษาต่อเพิ่มเติม พบว่าตลอดช่วงปีการศึกษา 2506 ถึง 2515 รวม 10 ปี มีพระนิสิตทั้งหมด 2015 รูป สำเร็จปริญญาพุทธศาสตรบัณฑิต 402 รูป คิดเป็นอัตราส่วนร้อยละ 19.95

สำหรับผู้ที่ศึกษาต่อเพิ่มเติมนับจากปีการศึกษา 2497 ถึงปีการศึกษา 2518 มีทั้งหมด 223 รูป ในจำนวนดังกล่าวนี้ศึกษาเพิ่มเติม ณ ประเทศอินเดียมากที่สุด คือ 212 รูป

วิชาที่ไปศึกษาต่อนั้นพบว่า สอดคล้องต่อเนื่องกับพื้นฐานทางการศึกษาที่ได้รับ จากมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

แหล่งที่มาของทุนมีสองประเภท คือ ทุนส่วนตัว ซึ่งโยมบิดามารดาและญาติพี่น้องสนับสนุนช่วยเหลือ และทุนอุปถัมภ์ที่มีทั้งในประเทศและนอกประเทศ

5. ผลการศึกษาด้านสภาพทางสังคมของผู้ศึกษาแล้วพบว่า กลุ่มหรือบางคั้งกล่าว มีความสัมพันธ์ติดต่อกับทาง มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ประจำและสม่ำเสมอ อาชีพหลักคือ รับราชการเป็นครู และอาจารย์ในโรงเรียนเอกชน โรงเรียนรัฐบาล วิทยาลัย และมหาวิทยาลัย ทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ส่วนใหญ่ได้ใช้ความรู้ความถนัดและใจรักที่นำส่งเถิดคือ ผู้ที่ใฝ่ปริญญาพุทธศาสตรบัณฑิต สามารถเข้ารับราชการทหารทั้งสามเหล่าทัพ ได้ทันที โดยมีตำแหน่งเป็นอนุศาสนาจารย์ ทั้งนี้เพราะกระทรวงกลาโหมยอมรับปริญญาตรีเทียบเท่าสถาบันอื่น ๆ เพียงแห่งเดียว

ข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่องการเดินทางสังคมของสงฆ์ นับเป็นเรื่องใหม่สุดที่ยังมิได้มีการศึกษากันมากนัก การศึกษาคั้งนี้จึงน่าจะเป็นการเสนอข้อมูลอย่างคร่าว ๆ ที่ไม่ละเอียดเท่าที่ควร เป็นแค่เพียงยกประเด็นสำคัญ ๆ ขึ้นให้เห็นเค้าชัดเท่านั้น อย่างไรก็ตามถ้าจะมีการศึกษาในเรื่องดังกล่าวนี้ต่อไป ผู้วิจัยใคร่เสนอแนะ ดังนี้

1. ควรทำการศึกษาพระนิสิตที่กำลังศึกษาอยู่ในปัจจุบัน เพราะจะสามารถตามข้อมูลที่ต้องการได้ครบถ้วนมากกว่าที่ไปเปิดดูจากแฟ้มประวัติ เช่นถามเกี่ยวกับ อาชีพ รายได้ ของบิดามารดา

2. น่าจะมีการศึกษาถึงการเคลื่อนที่ตามแนวนอนของพระนิสิต คือ การอพยพย้ายวัดว่า นับจากภูมิภาคเดิม จนถึงวัดที่จำพรรษาในปัจจุบันได้ย้ายเป็นช่วงตอนอย่างไร

3. ผลจากข้อคิดข้อที่สองน่าจะศึกษาถึงลักษณะที่เรียกว่า "ภูมิภาคนิยม" กล่าวคือ ในแต่ละวัดมีพระจากภาคใดมากน้อยกว่ากัน โดยทำการศึกษาเปรียบเทียบวัดต่าง ๆ

4. น่าจะทำการศึกษาลักษณะการเคลื่อนที่ของสงฆ์ในระดับที่ต่ำกว่าชั้นบาลีอุดมศึกษา

5. น่าจะทำการศึกษาเปรียบเทียบการเคลื่อนที่ของสงฆ์ที่มหาวิทยาลัยวัดบวรนิเวศ อันเป็นมหาวิทยาลัยสงฆ์ อีกแห่งหนึ่งของสังคมไทย

ประโยชน์ที่นำจะได้จากการศึกษาค้างนี้

1. จากการศึกษาภูมิภาคเดิมนับจากจังหวัดที่พระนิสิตเกิด และจากอาชีพของบิดามารดา โดยใช้ตัวอย่างทั้งหมด ทำให้ได้สถิติที่แน่นอนอย่างสมเหตุสมผลของพระนิสิตภาคต่าง ๆ และเห็นการเปรียบเทียบระหว่างกันอย่างชัดเจน

2. จากผลการศึกษาในข้อที่หนึ่ง สามารถนำไปสนับสนุนผลงานทางประชากรศาสตร์ได้สักส่วนหนึ่งด้วย ในแง่ที่ว่า เมื่อมีการย้ายถิ่นจากภาคใดมากที่สุด พระภิกษุสงฆ์ในสถานะที่เป็นส่วนของสังคมก็เป็นไปในแนวเดียวกันด้วย

3. ผลการศึกษาค้างนี้ชี้ให้เห็นชัดถึง ปัจจัยทางเศรษฐกิจ เป็นปัจจัยสำคัญยิ่ง เช่นเดียวกับผลงานวิจัยที่ทำมาแล้วว่าเป็นส่วนผลักดันให้เกิดการเคลื่อนย้ายแต่อยู่ในเพศสมณะ

4. ชี้ให้เห็นบทบาทของสถาบันทางศาสนาที่ช่วยค้ำวงการศึกษาย่างเด่นชัด

5. ผลการศึกษาครั้งนี้ยืนยันให้เห็นชัดเจนว่า สังคมไทยเป็นระบบชนชั้นเปิดมากพอควร บุคคลสามารถใช้สถาบันทางศาสนาโดยการบวชเรียนเพื่อเชิบบรรณะให้สูงขึ้นตามลำดับ และในขณะเดียวกันก็เห็นถึงความมีเสรีภาพของการบวชเรียน ซึ่งเป็นไปโดยสมัครใจ จากประเพณีการสึก ซึ่งมีในประวัติศาสตร์ชาติไทยมาช้านานแล้ว